

تاثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در ادارات دولتی غرب استان مازندران

خدیجه رجنی

کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی، گرایش کسب و کار جدید

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر تاثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در ادارات دولتی غرب استان مازندران می باشد. روش تحقیق در این مطالعه توصیفی از نوع پیمایشی و از لحاظ هدف کاربردی بوده و جامعه آماری تحقیق را کارکنان ادارات دولتی غرب استان مازندران تشکیل داده اند. برای نمونه گیری از جامعه مورد مطالعه در این تحقیق، از روش نمونه گیری تصادفی ساده به کمک فرمول کوکران استفاده شد که تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب و پرسشنامه بین آنها توزیع شد. ابزار گردآوری داده ها، شامل پرسشنامه سرمایه فکری بونتیس (۱۹۹۸) با پایایی ۰/۹۰۷، پرسشنامه کارآفرینی پایدار پهلوان صادق و همکاران (۱۳۹۸) با پایایی ۰/۸۶۹ و همچنین پرسشنامه مدیریت دانش کنراد و نیومن (۲۰۰۰) با پایایی ۰/۸۴۱ می باشند. برای سنجش روایی پرسشنامه ها از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شده است. نتایج آمار استنباطی با استفاده از نرم افزار LISREL حاکی از این است که سرمایه فکری هم به طور مستقیم و هم با نقش میانجی نقش مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار تاثیر مثبت و معناداری دارند. همچنین سرمایه فکری بر مدیریت دانش و مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار اثر مثبت و معنادار دارند. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می شود با مدیریت سرمایه فکری در ادارات دولتی غرب استان مازندران و استفاده از مدیریت دانش، کارآفرینی پایدار را ارتقا داد.

کلمات کلیدی: سرمایه فکری، کارآفرینی پایدار، مدیریت دانش.

۱. مقدمه

کارآفرینی، ابزار نیرومندی در جهت ایجاد فرصت هایی است که بهره گیری از آن می تواند باعث رفع چالش هایی هم چون بحران اشتغال، کمبود نیروی انسانی خلاق و پویا، کاهش چشم گیر بهره وری، رکود اقتصادی شده و افزایش رقابت را محقق سازد. کارآفرینی پایدار مبتنی بر ارزش آفرینی در چارچوب سرمایه گذاری، از موضوعات با اهمیت کسب و کارهای رقابت پذیر امروزی است. (راجی، ۱۳۹۹). سرمایه فکری به مجموعه منحصر به فردی از منابع مشهود و نامشهود یک سازمان یا شرکت اطلاق می شود (Pinar et al, ۲۰۱۹). در اقتصاد مبتنی بر دانش سازمان ها بر اساس دانش زندگی می کنند. در این میان موفق ترین سازمان ها آنهایی هستند که از دارایی ناملموس به نحو بهتر و سریع تری استفاده می کنند. امروزه از سرمایه فکری به منظور خلق و افزایش ارزش سازمانی استفاده می شود و موفقیت یک سازمان به توانایی آن در مدیریت این منبع کمیاب بستگی دارد (رئیس پور، ۱۳۹۸). در کانون رابطه قراردادی بین سازمان و ذینفعان، توجه به آینده قرار دارد و آینده هم از طریق ثبات مشهود خواهد شد. کارآفرینی پایدار، مفهومی است که هم در مباحث جهانی سازی و هم در مباحث عملکرد سازمان مطرح است. کارآفرینی پایدار موضوع بحث برانگیزی است که تعریف های متعددی برای آن بیان شده است (تقوا و همکاران، ۱۳۹۷). مدیریت دانش عبارت است از خلق دانش و سپس اداره محیطی که در آن افراد را به ایجاد، به اشتراک گذاردن و یادگیری و ارتقا و سازماندهی دانش به منظور بهره مندی سازمان و مشتریان تشویق کند. مدیریت دانش یکی از مهمترین عوامل موفقیت شرکت ها در شرایط رقابتی و عصر اطلاعات است. اهمیت این موضوع به حدی است که امروزه شماری از سازمان ها، دانش خود را اندازه گیری می کنند و به منزله ی سرمایه فکری سازمان و نیز شاخصی برای درجه بندی شرکت ها در گزارش های خود منعکس می کنند (دهقانی و همکاران، ۱۳۹۸). مدیریت دانش یک عامل حیاتی است که باید برای دستیابی به موفقیت سازمانی در درازمدت به طور کارآمد مدیریت شود (Demir et al, ۲۰۲۰). مدیریت دانش شامل شناسایی و تعیین سرمایه های فکری موجود در یک سازمان، تولید دانش جدید برای تداوم برتری رقابتی آن سازمان، فراهم ساختن امکان دسترسی به حجم وسیعی از اطلاعات، اشتراک بهترین عملکرد با به- کارگیری فناوری است که حصول همه موارد مذکور را میسر سازد. در یک نگاه کلی می توان گفت مدیریت دانش می تواند همان سازماندهی دانسته ها باشد، یعنی تلاش برای به دست آوردن دانش ضروری، اشتراک اطلاعات در داخل یک سازمان و تأکید بر تقویت حافظه سازمانی به منظور بهبود روند تصمیم گیری، افزایش تولید و حمایت از نوآوری در سازمان است (تقوایی یزدی، ۱۴۰۰). در این پژوهش به ادبیات تحقیق، روش تحقیق، یافته های تحقیق و نتیجه گیری و پیشنهادات پرداخته شد.

۲. ادبیات تحقیق

۱.۲. ادبیات نظری تحقیق

۱.۱.۲. سرمایه فکری

سرمایه فکری در حال حاضر یکی از عوامل اصلی در سازمان است که باعث رشد و رقابت می‌شود. سرمایه فکری ترکیبی از دارایی‌های نامشهود، دارایی انسانی و زیرساخت‌هایی است که سازمان را در انجام وظایفش توانمند می‌سازد (Olarewaju and Sthembiso, ۲۰۲۱). سرمایه فکری فراهم کننده پایگاهی از منابع جدید است که از طریق آن، سازمان می‌تواند به رقابت بپردازد. سرمایه فکری عبارت از تلاش برای استفاده موثر از دانش در مقابل اطلاعات خام است. سرمایه فکری اصطلاحی برای ترکیب دارایی ناملموس بازار، دارایی فکری، دارایی انسانی و دارایی زیر ساختاری است، که سازمان را برای انجام فعالیت‌هایش توانمند می‌سازد (عشقی، ۱۳۹۹). سرمایه فکری از مهم‌ترین دارایی‌های نامشهود سازمان است، سرمایه فکری زاده عرصه علم و دانش است و می‌تواند نقش بسیار موثری را در راستای موفقیت مستمر سازمان ایفا نماید. یکی از روش‌های بررسی بهبود کیفیت عملکرد سازمان، بررسی عوامل تأثیر گذار در آن است که این امر موجب اهمیت سرمایه فکری شده است (Olarewaju and Sthembiso, ۲۰۲۱). در واقع یکی از قابلیت‌های مهم سازمانی که می‌تواند به سازمان‌ها در خلق و تسهیم دانش کمک بسیار نماید و برای آنها در مقایسه با سایر سازمان‌ها مزیت ایجاد کند سرمایه فکری است (حیدری و نیکویی، ۱۳۹۸). صاحب‌نظران معتقدند پارادایم سرمایه فکری زاده فلسفه علم است و مدیریت دانش، پایه و زیربنای آن را تشکیل می‌دهد. این سرمایه نامشهود، محرک موفقیت‌ها و قابلیت‌های سازمانی محسوب می‌شود (Rossi et al, ۲۰۱۸). پیشگامان سرمایه فکری اذعان می‌دارند این سرمایه، مزایای ملموس متعدد و چشمگیری از جمله ارتقای اثربخشی برای سازمان دارد. صاحب نظران و متخصصان حوزه مدیریت تعاریف مختلفی از مفهوم سرمایه فکری ارائه کرده اند اما وجه مشترک این تعاریف، این است که سرمایه فکری شامل اطلاعات خاص و سازمان یافته ای است که سازمان می‌تواند به منظور دسترسی به سودآوری از آن استفاده کند (بختیاری و همکاران، ۱۳۹۷). در مجموعه با در نظر گرفتن بحث‌ها و مفاهیم مربوط به سرمایه فکری به نظر می‌رسد که در اکثر تقسیم بندی‌ها سرمایه‌های فکری در سه دسته اصلی: سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه‌ای قرار می‌گیرد. بنتیس سرمایه فکری را به عنوان مجموعه ای از دارایی‌های نامشهود (منابع، توانایی‌ها، رقابت) تعریف می‌کند که از عملکرد سازمانی و ایجاد ارزش به دست می‌آیند. اگر بخواهیم از منظر (رویکرد) دانش محوری به سرمایه فکری بنگریم آن را محصول یادگیری ارتباطات دانشی می‌دانیم که در اثر آن با افزایش دانش سازمان، عملکرد آن بهبود می‌یابد. در این نگاه سرمایه فکری یک مزیت رقابتی است (Kianto et al, ۲۰۱۴).

بونتیس (۱۹۹۸) سه بُعد را برای سرمایه فکری مطرح ساخت:

۱- سرمایه انسانی: نشان دهنده دانش ضمنی افراد است که در ذهن آن‌ها جای گرفته است. سرمایه انسانی منبع مهمی از نوآوری و بازسازی استراتژی هر سازمان است و سازمان با استفاده از آن می‌تواند در اقتصاد مبتنی بر دانش به تولید و شناسایی ارزش بپردازد. در این بین شایستگی و توانایی کارکنان به بخش سخت افزاری سرمایه انسانی و طرز نگرش و تلقی آنان به بخش نرم افزاری سرمایه انسانی مشهور هستند. بدین ترتیب می‌توان اظهار داشت عناصر مختلف سرمایه

انسانی شامل: نگرش، شایستگی‌ها، تجربه‌ها و مهارت‌ها، نوآوری بودن، استعداد و دانش ضمنی موجود در ذهن افراد در سازمانها را در بر می‌گیرد. سرمایه انسانی به عنوان یک منبع نوآوری و بازسازی استراتژیک برای سازمانها مهم است (Conibano, ۲۰۱۳).

۲- سرمایه ساختاری سرمایه ساختاری شامل همه ذخایر غیرانسانی دانش در سازمان می‌شود که در برگزیده پایگاه‌های داده، نمودارهای سازمانی، دستورالعمل‌های اجرایی فرایندها، استراتژی‌ها، برنامه‌های اجرایی و به طور کلی هر آنچه که ارزش آن برای سازمان بالاتر از ارزش ماده اش باشد، است. سرمایه ساختاری را به عنوان سخت افزار، نرم افزار، پایگاه داده‌ها، ساختار سازمانی، حقوق اعضای سازمان، علائم تجاری و تمام توانایی‌های سازمان که حامی بهره‌وری کارکنان است تعریف می‌کند. سرمایه ساختاری چیزی است که هنگامی که کارکنان شب به خانه می‌روند در سازمان باقی می‌ماند. به عبارت دیگر سرمایه ساختاری شامل تمام انباشته‌های غیرانسانی دانش در یک سازمان است (Radaelli, ۲۰۱۲).

۳- سرمایه ارتباطی بونتیس، معتقدند که سرمایه مشتری به ارزش فعلی روابط سازمان با مشتریان و ارزش آنی این روابط اطلاق می‌گردد. جوهر سرمایه مشتری در دانشی که در کانال‌های بازاریابی و روابط مشتریان نهفته است. بعضی از دانشمندان سرمایه مشتری را تحت سرمایه رابطه‌ای مطرح کرده اند تعاریف زیر بیان کننده این سرمایه می‌باشد (Chang, ۲۰۰۸).

۲.۱.۲. کارآفرینی پایدار

کارآفرینی پایدار فرصت‌گرا است و هدف آن تولید محصولات، خدمات، فرآیندهای تولید، تکنیک‌ها و شیوه‌های سازمانی جدید است که اثرات اجتماعی و زیست محیطی را به میزان قابل توجهی کاهش داده و کیفیت زندگی را افزایش می‌دهد. کارآفرینی پایدار یا آنچه که «آفرینش پایدار» نامیده می‌شود، با هدف حفاظت از طبیعت، حمایت از زندگی و جامعه در جستجوی فرصت‌های درک شده برای ایجاد محصولات و فرآیندهای آتی با منافع اقتصادی و غیراقتصادی برای افراد، اقتصاد است. اهمیت کارآفرینی پایدار را می‌توان چشم اندازی منحصر به فرد در نظر گرفت که ایجاد ارزش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی را با تمرکز بر رفاه نسل‌های آینده پیوند می‌دهد. سازمان‌هایی که جنبه‌های زیست محیطی و اجتماعی را در نظر می‌گیرند، نوآورانه محسوب می‌شوند. ویژگی مشترک این گونه کارآفرینان این است که هدف آنها نه تنها دستیابی به سودآوری از طریق رفع نیازهای خاص، بلکه دستیابی به تأثیر مثبت بر جامعه و محیط زیست است. این ممکن است در صرفه جویی در مواد خام - بسته بندی، برق - انرژی زیستی یا تجمیع اکوسیستم‌های موجود - عسل از مناطق همسایه منعکس شود (قاهری، ۱۴۰۱).

۳.۱.۲. مدیریت دانش

مدیریت دانش به معنی شناسایی و تعیین سرمایه فکری موجود در یک سازمان، تولید دانش جدید برای تداوم برتری رقابتی آن سازمان، فراهم ساختن امکان دسترسی به حجم وسیعی از اطلاعات، اشتراک بهترین عملکرد با بکارگیری فناوری است که حصول همه موارد مذکور را میسر می‌سازد. در یک تعریفی دیگر، مدیریت دانش یافتن راهی به منظور خلق، شناسایی، تسخیر، اشتراک و توزیع دانش سازمانی به افراد مورد نیاز در سازمان تعریف شده است (سروری، ۱۳۹۱). سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه مدیریت دانش را مجموعه‌ای از فعالیت‌های سازمانی برای خلق، کسب، توزیع دانسته‌ها و ارتقای اشتراک‌گذاری دانش در داخل سازمان و پیرامون آن تعریف می‌کند. مدیریت دانش به مجموعه فرایندهایی اطلاق می‌شود که در نتیجه آنها دانش کسب، نگهداری و استفاده می‌شود و هدف از آن بهره‌برداری از دارایی‌های فکری به منظور افزایش بهره‌وری، ایجاد ارزش‌های جدید و بالا بردن قابلیت‌های رقابت‌پذیری است (صالح پور، ۱۳۹۰). ضرورت هر سازمان تولید دانش است که به اشکال مختلف از طریق سیستم‌های اطلاعاتی ذخیره می‌شود و مدیریت این سیستم‌های اطلاعاتی امکان دریافت اطلاعات در زمان و مکان مورد نیاز، تسهیل در تصمیم‌گیری‌های سریع‌تر و بهبود نتایج را در کل سازمان فراهم می‌سازد. مدیریت دانش یک امر جدید و نو می‌باشد. این دانش یک پروسه زمانی خاصی را طی کرده است و در طول آن دستخوش تغییر و تحولات زیادی شده است. در این میان فاکتورهای زیادی نیز مورد توجه بوده است که پایه و اساس برای نوآوری و ابتکار در این کار بوده‌اند و به صورت پیشرفتی پایدار ولی مهم در جهت پیشنهادات و ارتقای این موضوع تأثیر گذار بوده‌اند (Rjeson, ۲۰۱۴). مدیریت دانش، نگرشی است که می‌تواند از سوی مدیران اجرایی شود و رقابت‌پذیری در آینده و استفاده از دارایی‌های فکری سازمان را به ارمغان بیاورد. مدیریت دانش به عنوان یک رویکرد جدید و نوین به معنای تلاش آگاهانه و نظام‌مند برای نشر، پرورش و کاربرد دانش به نحوی که به ارزش آن نهاد بیفزاید و نتایج مثبتی را در دستیابی به آرمان‌های آن سازمان به وجود آورد، است (احمدی، ۱۳۹۴).

۲.۲. ادبیات تجربی تحقیق

نور و نوانگساری (۲۰۲۱)، در تحقیقی به تأثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در شرکت‌های تحت مالکیت منطقه‌ای جاکارتا پرداختند. روش تحقیق مورد استفاده توصیفی پیمایشی است. نرم افزار مورد استفاده در تحقیق حاضر اسمارت پی-اس-اس است. نمونه در این مطالعه ۱۳۹ نفر از کارکنان شرکت‌های تحت مالکیت منطقه‌ای جاکارتا بودند. در این مطالعه از روش سرشماری استفاده شد. نتایج نشان داد که سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه ارتباطی، تأثیر مثبت و معناداری بر مدیریت دانش دارند و مدیریت دانش تأثیر مثبت و معناداری بر کارآفرینی پایدار دارد. سرمایه انسانی بر کارآفرینی پایدار تأثیر مثبت و معناداری دارد. سرمایه ساختاری و سرمایه ارتباطی بر کارآفرینی پایدار تأثیر معناداری ندارند. مدیریت دانش، واسطه تأثیر سرمایه انسانی بر کارآفرینی پایدار است که این میزان تأثیر مثبت و قابل توجه است. مدیریت دانش، در تأثیر سرمایه ساختاری بر کارآفرینی پایدار نقش میانجی ندارد. مدیریت دانش واسطه تأثیر سرمایه ارتباطی بر کارآفرینی پایدار است (تأثیر مثبت و قابل توجه است). همچنین سرمایه فکری هم به صورت مستقیم و نیز با نقش میانجی مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار تأثیر مثبت و معناداری دارد.

نجیب و نوانگساری (۲۰۲۱)، در تحقیقی به تأثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی رفتار نوآورانه کارکنان در خدمات دریایی جاکارتا (اندونزی) پرداختند. روش تحقیق مورد استفاده توصیفی پیمایشی و نرم افزار مورد استفاده اسمارت پی-ال-اس است. نمونه در این مطالعه ۵۰ نفر از کارکنان خدمات دریایی جاکارتا بودند. در این تحقیق از روش سرشماری استفاده شد. نتایج نشان داد که سرمایه انسانی و سرمایه ساختاری بر رفتارهای نوآورانه تأثیر مثبت و معناداری دارند، در حالی که سرمایه ارتباطی بر رفتارهای نوآورانه تأثیر مثبت و ناچیز دارد، رفتار نوآورانه بر کارآفرینی پایدار تأثیر مثبت و معنادار دارد. سرمایه انسانی بر کارآفرینی پایدار تأثیر معناداری ندارد. سرمایه ساختاری بر کارآفرینی پایدار تأثیر منفی و معناداری دارد. سرمایه فکری و سرمایه رابطه ای بر کارآفرینی پایدار تأثیر مثبت و معناداری دارد، رفتار نوآورانه در تأثیر سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه ارتباطی بر کارآفرینی پایدار نقش میانجی ایفا می کند (تأثیر مثبت).

دمیر و همکاران (۲۰۲۰)، در تحقیقی به ارتباط بین مدیریت دانش و کارآفرینی پایدار در عراق پرداختند. هدف این مطالعه بررسی تأثیر عوامل تعیین کننده مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار است. این بررسی تفاوت عملکرد بین شرکت های دارای گواهینامه ISO و غیر گواهینامه است. در این مطالعه از داده های جمع آوری شده از ۱۵۶ کارمند شرکت های مختلف خصوصی در اقلیم کردستان عراق استفاده شده است. از روش حداقل مربعات جزئی برای آزمایش مدل فرضیه و نمونه های مستقل استفاده شد تا تفاوت بین شرکت های دارای گواهینامه ISO و شرکت های غیر مجاز را توضیح دهد. نتایج نشان می دهد که ذخیره دانش نقش کلیدی در تولید، به اشتراک گذاری و استفاده از دانش دارد. همچنین مشاهده شده است که مدیریت دانش تأثیر قابل توجهی بر کارآفرینی پایدار دارد. شرکت های اقلیم کردستان عراق به دلیل ضعف در ظرفیت ذخیره اسناد، در تولید دانش مدیریتی موفق نیستند.

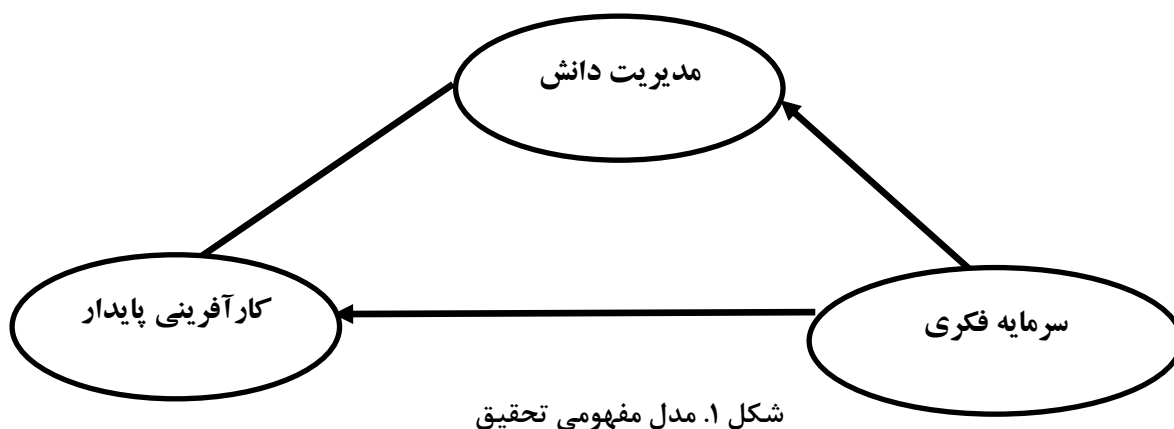
* بوشهری زاده و همکاران (۱۴۰۰)، در تحقیقی به بررسی نقش میانجی مدیریت دانش در رابطه میان سرمایه فکری و عملکرد سازمان های خدماتی با رویکرد BSC پرداختند. جامعه آماری تحقیق کلیه کارکنان شرکت آب و فاضلاب شهر یزد شامل کلیه مدیران، روسا، سرپرستان و پرسنل ستادی، نگهبانان و نیروهای خدماتی می باشند. داده های مورد نیاز تحقیق از طریق پرسشنامه برای دوره زمانی فروردین تا شهریور ۱۳۹۸ جمع آوری گردید. در ابتدا روایی و پایایی تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. تعداد ۱۳۰ پرسشنامه بین کارمندان شرکت توزیع شد و با پیگیری های به عمل آمده تعداد ۱۰۳ پرسشنامه جمع آوری شد. جهت پایایی پرسشنامه از آزمون ضریب آلفای کرونباخ با وارد کردن داده هادر نرم افزار SPSS استفاده شد برای آزمون فرضیه های تحقیق از مدلسازی معادلات ساختاری بهره گرفته شد. در این مدل سرمایه انسانی و ساختاری و رابطه ای بر عملکرد سازمان تأثیر مثبت داشته و از سوی دیگر این اجزاء به طور غیرمستقیم با نقش میانجی مدیریت دانش بر عملکرد سازمان تأثیر مثبت دارند.

* یحیی زاده فر و همکاران (۱۳۹۹)، در تحقیقی به بررسی رابطه میان سرمایه فکری و ارزش مشتری با نقش تعدیلگر مدیریت دانش (مورد مطالعه: شرکت های دانش بنیان استان مازندران) پرداختند. هدف از این پژوهش، مشخص کردن رابطه میان مولفه های سرمایه فکری و رویکرد مدیریت دانش و تأثیر آنها بر تحقق مفهوم ارزش مشتری می باشد. شرکت های دانش بنیان در استان مازندران، ایران انتخاب شده اند و سه مولفه اساسی سرمایه فکری (سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه ای) در نظر گرفته شده اند؛ یک مدل جامع برای بررسی تعاملات میان متغیرهای مستقل (سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه ای) و وابسته (ارزش مشتری) و همچنین متغیر تعدیلگر (مدیریت دانش) طرح

شده است و با استفاده از مدل معادلات ساختاری در نرم افزار اسمارت پی ال اس (الگوریتم پی ال اس و بوتسترپینگ) و رگرسیون سلسله مراتبی از نرم افزار اس پی اس به تحلیل مدل پرداختیم. برخلاف اظهارات صاحب نظران در ادبیات موجود، رابطه قابل توجه و معناداری میان متغیرهای مستقل و متغیر وابسته یافت نشده است و همچنین نقش متغیر تعدیلگر نیز چندان قابل توجه نبوده است.

* باواخانی (۱۳۹۴)، در تحقیقی به بررسی تأثیر سرمایه فکری بر مدیریت دانش در سازمان‌های دانش‌بنیان (مطالعه موردی: سازمان انرژی اتمی ایران) پرداخت. روش پژوهش توصیفی همبستگی، از نوع نظرسنجی است که از لحاظ زمانی یک پژوهش مقطعی به حساب می‌آید. جامعه آماری این پژوهش را تمامی کارکنان سازمان انرژی اتمی ایران تشکیل داده است. نمونه آماری پژوهش با استفاده از جدول مورگان، ۹۳ نفر به دست آمد. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه استاندارد سرمایه فکری بنتیس، پرسش‌نامه استاندارد مدیریت دانش کوئینگ استفاده شده است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش‌های آماری تحلیل همبستگی و تحلیل رگرسیون و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۹ استفاده شده است. براساس یافته‌های این پژوهش، سرمایه فکری می‌تواند در فرآیند خلق و تسهیم دانش موجود در یک سازمان دانش‌بنیان، بسیار تأثیرگذار باشد. نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این امر است که بین سرمایه فکری و ابعاد آن با مدیریت دانش رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

با توجه به مرور بر تحقیقات داخلی و خارجی صورت گرفته بر روی متغیرهای موردنظر، مدل مفهومی تحقیق شامل سرمایه فکری، کارآفرینی پایدار و مدیریت دانش است که به صورت شکل ۱ ارائه شده است. این شکل تصویر کلی ارتباطات فرضیات موردبررسی در این تحقیق و روابط بین سرمایه فکری، کارآفرینی پایدار و مدیریت دانش را نشان می‌دهد. این چارچوب مفهومی نقش محوری مدیریت دانش را به عنوان یک مکانیسم گسترش اثربخشی را در نظر می‌گیرد که پیوند بین سرمایه فکری و کارآفرینی پایدار را آسان می‌سازد. در این مدل متغیرها بر اساس مدل نور و نوانگساری (۲۰۲۱)، نجیب و نوانگساری (۲۰۲۱) در نظر گرفته شده است.

بدین ترتیب با طراحی مدل مفهومی، فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر تدوین می‌گردند:
۱- سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در ادارات دولتی غرب مازندران تاثیر دارد.

- ۲- سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار در ادارات دولتی غرب مازندران تاثیر دارد.
- ۳- سرمایه فکری بر مدیریت دانش در ادارات دولتی غرب مازندران تاثیر دارد.
- ۴- مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار در ادارات دولتی غرب مازندران تاثیر دارد.

۳. روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می باشد و با توجه به اینکه در این پژوهش از روش های مطالعه کتابخانه ای و نیز روش میدانی استفاده شده است، می توان بیان کرد که پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق حاضر را کارکنان ادارات دولتی غرب مازندران تشکیل داده اند. برای نمونه گیری از جامعه مورد مطالعه در این تحقیق، از روش نمونه گیری تصادفی ساده به کمک فرمول کوکران استفاده شد و تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شده که پرسشنامه بین آنها توزیع شد. روش گردآوری داده ها در تحقیق حاضر، کتابخانه ای و میدانی می باشد. برای گردآوری اطلاعات اولیه و ساخت مبانی نظری فیش برداری از کتب، پایان نامه و مقالات در بخش کتابخانه ای اقدام شد، آنگاه از پرسشنامه در بخش میدانی استفاده شده است. پرسشنامه های استفاده شده در این تحقیق عبارتند از:

برای سنجش سرمایه فکری از پرسشنامه سرمایه فکری بونتیس (۱۹۹۸)، که از ۳ مولفه و ۱۲ گویه تشکیل شده استفاده شد.

جدول ۱- تناظر سوالات پرسش نامه سرمایه فکری

متغیر	خرده مقیاس	سوالات مربوط به هر خرده مقیاس
سرمایه فکری	سرمایه انسانی	۴-۱
	سرمایه ساختاری	۸-۵
	سرمایه ارتباطی	۱۲-۹

در این پژوهش برای سنجش مدیریت دانش از پرسشنامه مدیریت دانش کنراد و نیومن (۲۰۰۰)، که از ۱۵ گویه تشکیل شده استفاده شد.

برای سنجش کارآفرینی پایدار، از پرسشنامه کارآفرینی پایدار پهلوان صادق و همکاران (۱۳۹۸) که از ۱۲ گویه تشکیل شده استفاده شد.

همچنین در این تحقیق از تکنیک روایی سازه- همگرا جهت بررسی روایی پرسشنامه در پژوهش استفاده شده است. بدین منظور از تکنیک تحلیل عاملی تأییدی (با استفاده از نرم افزار لیزرل) استفاده گردید که نتایج در جدول شماره ۴، ۳، ۲، ارائه گردیده است.

بارعاملی استاندارد تحلیل عاملی تأییدی برای سنجش قدرت بین هر عامل (متغیر پنهان) با متغیرهای قابل مشاهده آن (گویه های پرسشنامه سرمایه فکری) در تمامی موارد بزرگتر از ۰/۵ بدست آمده است. بنابراین ساختار پرسشنامه سرمایه فکری قابل تایید است.

جدول ۲- نتایج بررسی روایی سازه - همگرایی پرسشنامه سرمایه فکری

سازه	گویه‌ها / شاخص‌ها	بار عاملی	معناداری بار عاملی	میانگین واریانس	روایی سازه-همگرا
سرمایه انسانی	گویه ۱	۰/۸۳	معنادار	۰/۶۷	تایید روایی سازه-همگرا
	گویه ۲	۰/۸۶	معنادار		
	گویه ۳	۰/۷۵	معنادار		
	گویه ۴	۰/۸۴	معنادار		
سرمایه ساختاری	گویه ۵	۰/۸۶	معنادار	۰/۵۹	
	گویه ۶	۰/۹۱	معنادار		
	گویه ۷	۰/۷۶	معنادار		
	گویه ۸	۰/۵۰	معنادار		
سرمایه ارتباطی	گویه ۹	۰/۶۲	معنادار	۰/۵۲	
	گویه ۱۰	۰/۸۱	معنادار		
	گویه ۱۱	۰/۷۳	معنادار		
	گویه ۱۲	۰/۷۱	معنادار		

روایی سازه - همگرایی پرسشنامه

بارعاملی استاندارد تحلیل عاملی تاییدی برای سنجش قدرت بین هر عامل (متغیر پنهان) با متغیرهای قابل مشاهده آن (گویه‌های پرسشنامه کارآفرینی پایدار) در گویه های شماره ۵، ۶، ۱۱ و ۱۲ کوچکتر از ۰/۵ بدست آمده است. بنابراین این گویه‌ها از ساختار پرسشنامه کارآفرینی پایدار حذف شدند.

جدول ۳ - نتایج بررسی روایی سازه - همگرایی پرسشنامه کارآفرینی پایدار بعد از اصلاح

سازه	گویه‌ها / شاخص‌ها	بار عاملی	معناداری بار عاملی	میانگین واریانس استخراج شده	روایی سازه-همگرا
کارآفرینی پایدار	گویه ۱	۰/۶۳	معنادار	۰/۵۲	تایید روایی سازه-همگرا
	گویه ۲	۰/۵۶	معنادار		
	گویه ۳	۰/۶۸	معنادار		

	معنادار	۰/۷۶	گویه ۴
	معنادار	۰/۸۵	گویه ۷
	معنادار	۰/۸۶	گویه ۸
	معنادار	۰/۸۲	گویه ۹
	معنادار	۰/۵۶	گویه ۱۰

روایی سازه - همگرایی پرسشنامه

بارعاملی استاندارد تحلیل عاملی تاییدی برای سنجش قدرت بین هر عامل (متغیر پنهان) با متغیرهای قابل مشاهده آن (گویه‌های پرسشنامه مدیریت دانش) در تمامی موارد بزرگتر از ۰/۵ بدست آمده است. بنابراین ساختار پرسشنامه مدیریت دانش قابل تایید است.

جدول ۴- نتایج بررسی روایی سازه - همگرایی پرسشنامه مدیریت دانش

سازه	گویه‌ها/ شاخص‌ها	بار عاملی	معناداری بارعاملی	میانگین واریانس استخراج شده	روایی سازه-همگرا
مدیریت دانش	گویه ۱	۰/۵۹	معنادار	۰/۴۰۱	تایید روایی سازه- همگرا
	گویه ۲	۰/۵۴	معنادار		
	گویه ۳	۰/۵۲	معنادار		
	گویه ۴	۰/۶۵	معنادار		
	گویه ۵	۰/۶۸	معنادار		
	گویه ۶	۰/۶۹	معنادار		
	گویه ۷	۰/۵۵	معنادار		
	گویه ۸	۰/۵۹	معنادار		
	گویه ۹	۰/۵۸	معنادار		
	گویه ۱۰	۰/۶۸	معنادار		
	گویه ۱۱	۰/۶۴	معنادار		
	گویه ۱۲	۰/۷۳	معنادار		
	گویه ۱۳	۰/۵۹	معنادار		
	گویه ۱۴	۰/۷۲	معنادار		
	گویه ۱۵	۰/۶۹	معنادار		

در این تحقیق از روش آلفای کرونباخ که در بیشتر پژوهش ها مبنای سنجش پایایی قرار می گیرد استفاده شده است. در این روش، اجزاء یا قسمت های آزمون برای سنجش پایایی آزمون به کار می روند. زمانی که این ضریب بزرگتر از ۰/۷ باشد، آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

جدول ۵- پایایی پرسشنامه ها

خرده مقیاس	ضریب آلفای کرونباخ
سرمایه انسانی	۰/۸۳۲
سرمایه ساختاری	۰/۸۱۸
سرمایه ارتباطی	۰/۷۳۹
سرمایه فکری	۰/۹۰۷
کارآفرینی پایدار	۰/۸۶۹
مدیریت دانش	۰/۸۴۱

چون ضرایب به دست آمده بزرگتر از ۰/۷ شده است لذا پایایی پرسشنامه ها تایید می گردند.

۴. یافته ها

به منظور تحلیل داده های تحقیق ابتدا فرض نرمال بودن داده ها به کمک آزمون کلموگروف-اسمیرنوف بررسی می شود. سپس به منظور آزمون فرضیات پژوهش از آزمون تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزار LISREL پرداخته می شود.

جدول ۶- جدول آزمون کولموگروف-اسمیرنوف داده های پژوهش

متغیرها	سطح معنی داری	Z کلموگروف اسمیرنوف	نتیجه آزمون
سرمایه انسانی	۰/۲۹۱	۰/۹۸۱	نرمال
سرمایه ساختاری	۰/۱۰۸	۱/۲۰۸	نرمال
سرمایه ارتباطی	۰/۴۸۹	۰/۸۳۵	نرمال
سرمایه فکری	۰/۹۶۰	۰/۵۰۶	نرمال
کارآفرینی پایدار	۰/۱۳۱	۱/۱۶۷	نرمال
مدیریت دانش	۰/۷۰۲	۰/۷۰۶	نرمال

با توجه به جدول بالا مقدار سطح معنی داری همه متغیرهای تحقیق بزرگتر از ۰/۰۵ شده است. لذا چنین نتیجه گیری می شود که متغیرهای موردنظر از توزیع نرمال پیروی می کنند.

همچنین جهت برازش مدل ساختاری فرضیه های تحقیق از تعدادی شاخص های نیکویی برازش استفاده شده است. یکی از شاخص های عمومی، شاخص خی دو است که از تقسیم ساده خی دو بر درجه آزادی مدل محاسبه می شود. چنانچه این

مقدار بین ۱ تا ۵ باشد مطلوب است. شاخص‌های برازش می‌تواند شامل شاخص‌هایی از قبیل **CFI**، **NFI** و **NNFI** و **IFI** باشند، اگر بیشتر این شاخص‌ها بالاتر از ۰/۹ می‌باشند مدل از برازش مناسبی برخوردار است.

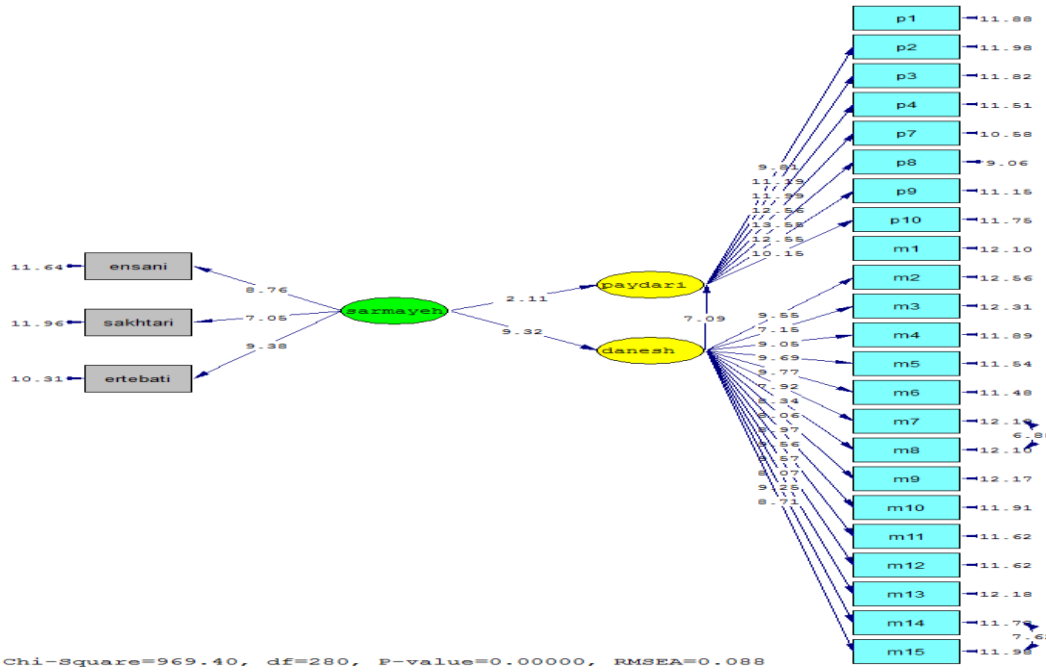
جدول ۷- شاخص‌های برازش مدل

نتیجه	مقادیر به دست آمده	برازش مناسب (مقدار قابل قبول)	نام شاخص
مناسب	۳,۳	$x^2/df < 5$	نسبت مجذور خی به درجه آزادی x^2/df
مناسب	۰,۹۴	$NFI > 0.9$	شاخص نرم شده برازندگی (NFI)
مناسب	۰,۹۵	$NNFI > 0.9$	شاخص برازش هنجار نشده (NNFI)
مناسب	۰,۹۶	$CFI > 0.9$	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
مناسب	۰,۹۳	$RFI > 0.9$	شاخص برازش نسبی (RFI)
مناسب	۰,۹۶	$IFI > 0.9$	شاخص برازندگی فزاینده (IFI)

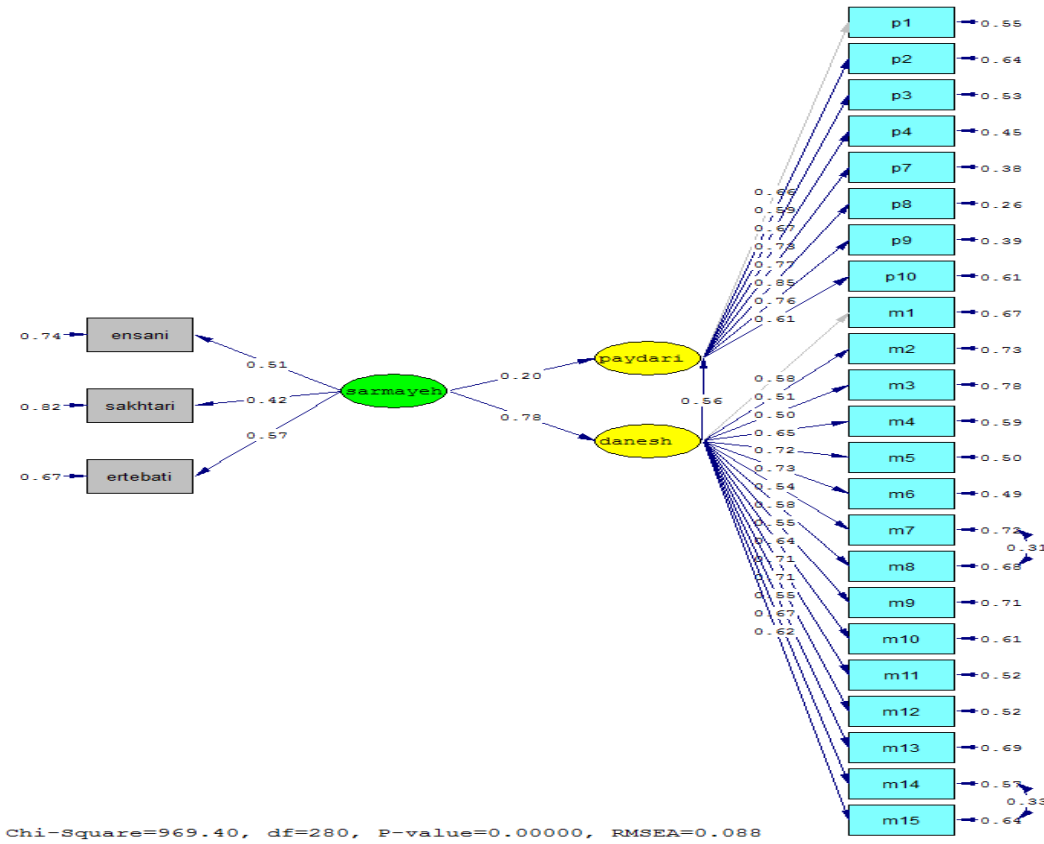
با توجه به جدول ۷ چون همه شاخص‌های برازش بالاتر از ۰/۹ می‌باشند مدل از برازش مناسبی برخوردار است. به‌منظور بررسی قابلیت پذیرش مقدار ضریب مسیر از آزمون تی استفاده می‌شود. در آزمون تی فرض صفر بودن به این صورت بیان می‌شود که: پارامتر (ضریب مسیر) در جامعه موردنظر به‌طور معناداری با صفر تفاوت ندارد یا ضریب مسیر در جامعه موردنظر برابر با صفر می‌باشد. اگر مقدار تی بین ۱/۹۶ تا ۱/۹۶- باشد نشان می‌دهد که پارامتر به‌دست‌آمده در سطح ۰/۰۵ تفاوت معناداری با صفر ندارد و بالطبع نمی‌تواند تغییرات در متغیر وابسته را تبیین کند. اگر مقدار تی در این بازه نباشد، یعنی بزرگ‌تر یا کوچک‌تر باشد بدین معناست که در سطح معناداری ۰/۰۵، میزان پارامتر (ضریب مسیر) به‌دست‌آمده با صفر تفاوت دارد و بالطبع می‌تواند تغییرات در متغیر وابسته را تبیین کند؛ بنابراین فرض صفر رد می‌شود. در جدول زیر نتایج فرضیه‌های تحقیق بیان شده است:

جدول ۸- ضرایب مسیر و آماره آزمون تی

نتیجه آزمون	مقدار آماره t	مقدار ضریب	مسیر
تایید	۵/۸۴	۰/۴۴	سرمایه فکری ← مدیریت دانش ← کارآفرینی پایدار
تایید	۲/۱۱	۰/۲۰	سرمایه فکری ← کارآفرینی پایدار
تایید	۷/۰۹	۰/۵۶	مدیریت دانش ← کارآفرینی پایدار
تایید	۹/۳۲	۰/۷۸	سرمایه فکری ← مدیریت دانش

نمودار ۱- آماره t-value نتایج تأیید مدل نهائی ارتباط بین مولفه های اصلی تحقیق

نمودار ۲- نتایج تأیید مدل نهائی ارتباط بین مولفه های اصلی تحقیق

۵. بحث و نتیجه گیری

این تحقیق باهدف تعیین تاثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در ادارات دولتی غرب مازندران انجام شد. در راستای دستیابی به این هدف، پس از بررسی روایی و پایایی پرسشنامه، آزمون نرمال بودن داده‌های تحقیق انجام شد که نشان داد داده‌های تحقیق از توزیع نرمال پیروی می‌کنند. به منظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از روش معادلات ساختاری استفاده شد. با توجه به مقادیر به دست آمده برای ضریب مسیر و آماره t فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید شد و این نتیجه حاصل شد سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در ادارات دولتی غرب مازندران ۴۴ درصد تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتیجه به دست آمده فرضیه اول با نتیجه تحقیق: نور و نوانگساری (۲۰۲۱)، با عنوان تأثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در شرکت‌های تحت مالکیت منطقه‌ای جاکارتا همسو می‌باشد. در واقع می‌توان گفت کارآفرینی پایدار یک استراتژی مهم در بهبود سازمان است. این نه تنها مزایای اقتصادی بلکه سرمایه فکری برای کارکنان فراهم می‌کند. همچنین سازمان‌ها باید سیستم‌هایی را توسعه دهند که تجربیات آنها را ذخیره کرده و سپس دانش را تولید و به اشتراک بگذارند و آن را مدیریت کند و سپس به این ترتیب، دانش ذخیره شده موجب کارآفرینی پایدار گردد. نتایج فرضیه دوم نشان داد که سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار در ادارات دولتی غرب مازندران ۲۰ درصد تأثیر مثبت و معناداری دارد. نتیجه به دست آمده فرضیه اصلی دوم با نتیجه تحقیقات زیر همسو است: نور و نوانگساری (۲۰۲۱)، در تحقیقی به تأثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی مدیریت دانش در شرکت‌های تحت مالکیت منطقه‌ای جاکارتا پرداختند. نتایج نشان داد که سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار تأثیر مثبت و معناداری دارد. نجیب و نوانگساری (۲۰۲۱)، در تحقیقی به تأثیر سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار با نقش میانجی رفتار نوآورانه کارکنان در خدمات دریایی جاکارتا (اندونزی) پرداختند. نتایج نشان داد سرمایه فکری بر کارآفرینی پایدار تأثیر مثبت و معناداری دارد. در واقع می‌توان گفت سرمایه فکری در حال حاضر یکی از عوامل اصلی در سازمان است که باعث رشد و رقابت می‌شود. سرمایه فکری ترکیبی از دارایی‌های نامشهود، دارایی انسانی و زیرساخت‌هایی است که سازمان را در انجام وظایفش توانمند می‌سازد. فرضیه سوم نشان می‌دهد که سرمایه فکری بر مدیریت دانش تأثیر مثبت و معنادار دارد. نتیجه به دست آمده فرضیه سوم با تحقیق: باواخانی (۱۳۹۴)، با عنوان تأثیر سرمایه فکری بر مدیریت دانش در سازمان‌های دانش‌بنیان (مطالعه موردی: سازمان انرژی اتمی ایران) همسو می‌باشد. در واقع می‌توان گفت سرمایه فکری می‌تواند در فرآیند خلق و تسهیم دانش موجود در یک سازمان بسیار تأثیرگذار باشد. فرضیه چهارم چنین مطرح می‌شود که مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار تأثیر دارد. این فرضیه تأیید شد. نتیجه به دست آمده با تحقیق: دمیر و همکاران (۲۰۲۰)، با عنوان بررسی عوامل تعیین کننده مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار در عراق همسو می‌باشد. در واقع می‌توان گفت ذخیره دانش نقش کلیدی در تولید، به اشتراک گذاری و استفاده از دانش دارد که این باعث تأثیر مدیریت دانش بر کارآفرینی پایدار می‌شود. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود:

- مدیران برنامه تربیتی جانشین پروری برای جایگزینی کارکنانی که احتمالاً در آینده سازمان را ترک خواهند کرد تنظیم نمایند.
- مدیران با برگزاری جلسات صمیمی بین کارکنان یا برگزاری سمینارهایی در سازمان و دعوت از کارکنان قدیمی، از آنها بخواهند دانش و تجربیات خود را از این طریق به اشتراک بگذارند.
- ساختار سازمانی به گونه‌ای طراحی شود که عاری از یک بوروکراسی (کاغذ بازی) کسل کننده و مهارنشده باشد، برای این امر می‌توان تعدد سلسله مراتب از بالاترین رده سازمانی تا پایین ترین رده را کاهش داد.

- با ایجاد یک نشریه داخلی که منعکس کننده تجربیات و دانش مدیران باشد فرایندها، رویه ها و دستورالعمل‌هایی جهت استخراج و مستندسازی دانش سازمانی تدوین شود.
- مدیران از طریق نظر سنجی اینترنتی یا کاغذی، نظرات مراجعه کنندگان را در مورد نحوه ارائه و چگونگی خدمات رسانی سازمان جویا شوند تا با نقاط ضعف و قوت خود بیشتر آشنا شوند.
- با ایجاد شبکه های ارتباطی درون سازمانی یا ایجاد گروه هایی در فضای مجازی، اطلاعات بازار (مشتریان، رقیبان و توزیع کنندگان) که مورد نیاز کارکنان و مدیران است به طور منظم در همه بخش‌های درون سازمان منتشر شود.

۶. منابع

- احمدی، سید مهدی (۱۳۹۴)، مدیریت دانش و نقش آن در نوآوری سازمانی، هفتمین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین المللی مدیریت دانش، تهران.
- بختیاری، تهمینه؛ صفاریان، سعید و عنایتی، ترانه (۱۳۹۷)، ارائه مدل ساختاری عوامل موثر بر رشد سرمایه فکری، فصلنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال نهم، شماره ۱.
- پهلوان صادق، اعظم (۱۳۹۸)، اعتبارسنجی نشانگرها و ابعاد کارآفرینی پایدار در دانشکده های مدیریت دانشگاه های دولتی تهران. پژوهش نامه مدیریت تحول، سال یازدهم، شماره ۲۲.
- تقوا، محمدرضا؛ ظهیری، مسعود و دهدشتی، زهرا (۱۳۹۷)، تأثیر فناوری اطلاعات سبز بر مؤلفه اقتصادی کارآفرینی پایدار (مطالعه موردی: سازمان های کوچک و متوسط ایرانی). دو فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت اطلاعات. دوره ۳، شماره ۱.
- تقوایی یزدی، مریم (۱۴۰۰)، رابطه مدیریت دانش با تعالی سازمانی و نوآوری سازمانی در مدیران مدارس. فصلنامه مطالعات مدیریت و رهبری در سازمان های آموزشی. سال اول، شماره ۱.
- حیدری، مرضیه و نیکویی، محمد حسین (۱۳۹۸)، بررسی نقش میانجی سرمایه فکری، نوآوری و استراتژی های سازمانی بین تسهیم دانش و عملکرد سازمانی کارکنان آموزش و پرورش استان فارس. فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی. سال یازدهم، شماره اول.
- دهقانی، مسعود؛ یعقوبی، نور محمد؛ موغلی، علیرضا و وظیفه، زهرا (۱۳۹۸)، ارائه مدل جامع عوامل مؤثر بر استقرار اثربخش مدیریت دانش. دو ماهنامه علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. دوره ۱۰، شماره ۳۷.
- راجی، مهدیه و راجی، لاله، (۱۳۹۹)، کارآفرینی پایدار و روند جهانی مطالعات آن در طول بیست سال گذشته، سومین کنفرانس ملی کارآفرینی و مهندسی صنایع، تهران

رئیس پور، علی (۱۳۹۸)، آسیب شناسی مولفه های نظام سرمایه فکری و بکارگیری آن در سازمان های دولتی ایران، پنجمین کنفرانس بین المللی علوم مدیریت و حسابداری، تهران، موسسه آموزشی عالی مهر ارونند و مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.

سروری اشلیکی، ز (۱۳۹۱)، مطالعات تئوریکي تجربي نقش مدیریت دانش در نوآوری. کنفرانس ملی کارآفرینی، و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان (ص. ۱-۱۲). مازندران: دانشگاه مازندران.

صالح پور، کیوان (۱۳۹۰)، بررسی اثرات مدیریت دانش بر مدیریت ارتباط با مشتری در بانک رفاه (مطالعه موردی: استان کردستان). فصلنامه مدیریت بهره وری، دوره ۵، شماره ۱.

عشقی، محمد (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر مولفه های سرمایه فکری بر عملکرد مالی سازمان. فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری. سال چهارم، شماره ۵۰.

قاهری، علی، (۱۴۰۱)، رابطه فرصت های کارآفرینی و توسعه پایدار، ششمین کنفرانس بین المللی مطالعات جهانی در علوم انسانی، مدیریت و کار آفرینی، تهران

Chang, Su-Chao (۲۰۰۸), The link age between knowledge accumulation capability and organizational innovation, Journal of Knowledge Management. ۱۲(۱), pp: ۳-۲۰.

Conibano, L (۲۰۱۳), " Accounting for intangibles: a literature review", The Journal of Accounting Literature. Vol. ۱۹, pp. ۱۰۲-۳۰۰.

Demir, A & Taylan, B & Hiwa, M& Heshmati, A (۲۰۲۰), Links between knowledge management and organisational sustainability: does the ISO ۹۰۰۱ certification have an effect? Knowledge Management Research & Practice.

Hitchcock, D & Willard, M (۲۰۱۸), The Business Guide to Sustainability: Practical Strategies and Tools for Organizations. ۲nd ed. London: Earthscan.

Najib, H & Nawangsari, L (۲۰۲۱), Effect of Intellectual Capital on Organizational Sustainability with Employee Innovative Behavior as Intervening Variables in Pt. Jaya Maritime Services. European Journal of Business and Management Research, ۶(۱), ۱۰۸-۱۶۳.

Noor, A & Nawangsari, L (۲۰۲۱), The Effect of Intellectual Capital on Organizational Sustainability through Knowledge Management on Employees of Pd Dharma Jaya in Regionally Owned Enterprises of Dki Jakarta. European Journal of Business and Management Research.

Olarewaju, O & Sthembiso, T (۲۰۲۱), Intellectual capital and financial performance of South African development community's general insurance companies. Department of

Management Accounting, Faculty of Accounting and Informatics, Durban University of Technology, South Africa.

O'Neil, P & Krane, D (۲۰۱۵), Policy and organizational change in the federal aviation administration: the ontogenesis of a high-reliability organization. *Public Administration Review*, ۷۲(۱), ۹۸-۱۱۱.

Pinar, Sevcan & Mine Afacan Fındıklı & Ali Mertcan Köse (۲۰۱۹), Relationship between Resource Dependency Sub-dimensions and Relationship between Resource Dependency Sub-dimensions and Innovation Performance. *Procedia Computer Science* ۱۵۸ (۲۰۱۹) ۵۵۷-۵۶۴.

Radaelli, G (۲۰۱۲), "Intellectual capital and knowledge sharing: the mediating role of organisational knowledgesharing climate", *Knowledge Management Research & Practice*, , pp. ۳۴۲-۳۵۲.

Rjeson, J. (۲۰۱۴), knowledge management. *American society for in formation science and technology*, ۹۰-۱۱۱.

Rossi, F. M., Nicolò, G., & Polcini, P. T. (۲۰۱۸), New trends in intellectual capital reporting: Exploring online intellectual capital disclosure in Italian universities. *Journal of Intellectual Capital*, ۱۹ (۴), ۸۱۴-۸۳۵.